

**Bijzondere Commissie Seksueel Misbruik
Parlement Brussel 15.12.10**

Mevrouw de Voorzitter,
Zeer geachte leden van het Parlement
Geachte Vergadering,

Allereerst wil ik u danken voor de gelegenheid die u me geeft, alvorens op uw vragen in te gaan, om enkele zaken te verduidelijken. Het is vooral mijn bedoeling om u te laten aanvoelen hoe ik zelf de hele problematiek heb beleefd, wat ik gedaan heb gedurende die eerste maanden van mijn ambtstermijn als bisschop van Brugge en waar ik bij de behandeling van concrete gevallen en dossiers ben gestoten op moeilijkheden en knelpunten.

Ik ben de laatste maanden vrij onverwacht maar zeer sterk geconfronteerd geworden met de problematiek van seksueel misbruik in de kerk en van gepleegde feiten in het bisdom waarover ik verantwoordelijk ben geworden. Ik ben lange tijd werkzaam geweest in het bisdom Gent en de laatste acht jaar als hulpbisschop voor Brussel, Hoofdstedelijk Gewest. Ik was natuurlijk ook toen bewust van deze problematiek. Ik wist dat dit voorkwam, maar was er nooit rechtstreeks mee geconfronteerd geworden. Maar de laatste jaren was er bij mij toch een groeiend besef van de ernst van wat er op dit vlak gebeurde. Het ontslag van mijn voorganger en alles wat het in de kerk en de samenleving teweeg bracht, en vooral het grote aantal slachtoffers dat zich meldde, was voor mij dan toch nog een soort kantelmoment. Ik denk dat dit voor velen in de kerk zo is.

Toen we geconfronteerd werden met deze feiten en niet in het minst met de resultaten van het rapport-Adriaenssens ging er een schok door ons. Het ging niet alleen om enkele gevallen. De pijn en het verdriet, maar ook de schaamte werden alleen maar groter. Hoe kon zo iets op dergelijke schaal in ons midden gebeuren? Het gebeurt ook elders, dat weet men. Maar hoe kan het toch dat het ook bij ons gebeurde en vooral zoveel? Hoe komt het dat we het niet hebben gezien of niet hebben willen zien? Hoe komt het dat zij die er het slachtoffer van waren het zo moeilijk hadden om ermee naar buiten te komen en hulp te vragen? Hoe moest het nu verder? Hoe onze verantwoordelijkheid opnemen? Het waren de vragen die me niet loslieten. En juist in die omstandigheden en op dat moment werd ik, nogal vlug en onverwacht, benoemd tot bisschop van Brugge.

De Commissie voorgezeten door Professor Adriaenssens was toen reeds opgeheven. Toch vond ik bij mijn aantreden enkele adviezen van Professor Adriaenssens betreffende klachten die voordien bij de Commissie waren ingediend. Het gaat hier om klachten waarvan de meeste door de Commissie aan Justitie waren gemeld. Het advies van de Commissie kwam er meerdere keren op neer dat ik de dader of vermeende dader op non-actief zou zetten. Ik heb deze adviezen opgevolgd. Alleen was het voor mij in een aantal concrete gevallen niet duidelijk of het non-actief in de meest absolute zin moest begrepen worden. Kon ik in bepaalde gevallen iemand toch nog een beperkte opdracht geven? Vooral wanneer ik over onvoldoende gegevens beschikte om uit te maken of de klacht gegrond was. De Commissie -Adriaenssens had immers op dat moment haar activiteiten al gestopt. Wat me wel gerust stelde was het feit dat de namen van hen wiens zaak nog niet door de rechtbank was behandeld, toch alle aan het Parket gemeld waren. Ik heb deze mensen, daders of vermeende daders, persoonlijk gecontacteerd en gesproken. Het gaat om priesters die ik nooit eerder had ontmoet, wat het me niet gemakkelijk maakte om hen juist te situeren en in te schatten. Maar ik heb me goed geïnformeerd en laten adviseren. Ik heb geprobeerd in deze correct en gewetensvol te handelen.

Concreet gaat het hier over 11 gevallen. 2 daarvan waren reeds vroeger door de correctionele rechtbank behandeld, waarvan één vrijgesproken. Bij 8 zijn de gegevens waarover we beschikken soms onvoldoende om te weten of de aanklacht terecht is, maar alle 8 zijn doorgegeven aan het parket. Van slechts één geval is het Parket niet op de hoogte. Het gaat om een eerder lichte zaak waarin de ouders en de pleger toen een minnelijke schikking hebben getroffen en waarvoor het slachtoffer ook nu niet naar het gerecht wenst te stappen.

Naast de adviezen van de Commissie, die me uiteraard goed geholpen hebben, waren er ook op het bisdom een aantal dossiers betreffende seksueel misbruik, waarvan ik kennis heb kunnen nemen. Ik heb de indruk dat mijn voorganger deze zaken goed heeft bijgehouden. Het gaat hier om 8 aangeklaagden. Drie daarvan zijn door de correctionele rechtbank behandeld: twee zijn voorwaardelijk veroordeeld en voor één is een bemiddelingsovereenkomst gesloten. De eersten zijn volledig op non-actief gesteld. De laatste heb ik, met toelating van de rechtbank, een beperkte en aangepaste opdracht gegeven. Eén iemand is anoniem beschuldigd maar ontkent: de naam is doorgegeven aan het parket. In de drie overige gevallen zijn de daders overleden.

Van bij het begin heb ik slachtoffers die me contacteerden altijd onmiddellijk zelf ontvangen. U zult begrijpen dat ik in deze omstandigheden en in de nieuwe verantwoordelijkheid die mij was toevertrouwd niet de minste behoefte had deze zaken te ontwijken of te minimaliseren. Ik heb ervaren dat het iets anders is een rapport of dossier te lezen dan concrete mensen te ontmoeten. Ik had en heb geen andere keuze: luisteren naar hen die zo geleden hebben, naar hen die in deze toch de eersten zijn die recht van spreken hebben.

Hoe kon zo iets gebeuren? Wist men het dan niet? Het zijn vragen die me blijven achtervolgen. Men heeft het inderdaad onvoldoende beseft. Wellicht had men ook echt onvoldoende inzicht in het fenomeen en de aard van de pedofilie-problematiek. Zelf ben ik er in mijn jeugd nooit mee geconfronteerd, noch op school noch in de jeugdbeweging waarin ik nochtans heel lang geëngageerd was. Ik wist dat dit gebeurde, maar besepte niet waarover het fundamenteel ging noch tot welke desastreuze gevolgen zo iets kon leiden.

Ik heb op dat vlak de laatste maanden veel bijgeleerd. Door contact met slachtoffers, met daders ook, en uiteraard ook door het rapport van Professor Adriaenssens en andere literatuur over seksueel misbruik heb ik een problematiek en een wereld leren kennen die ik tot dan toe niet of in elk geval onvoldoende kende. Het boek van Wunibald Müller, *Verzwegen wonden* heeft me enorm veel verduidelijkt en me echt vooruit geholpen. Ik beseft nu pas of in elk geval oneindig veel beter wat de ellende moet zijn van een kind dat zo iets moet ondergaan. Niet alleen het misbruik zelf en dan nog op een leeftijd waarin men zo afhankelijk is en zijn identiteit nog aan het uitbouwen is. Maar ook het feit dat men er nergens mee terecht kon, dat men niet gehoord of geloofd werd, niet ernstig werd genomen, zelfs niet in dichtste kring. Een dubbel lijden: niet alleen dat je gebruikt wordt (en dus als mens misbruikt), niet alleen het onrecht dat je wordt aangedaan in al je weerloosheid en broosheid als kind, maar ook, zoals ik zei, dat je er nergens mee terecht kunt. Onmacht en uitzichtloosheid zijn dan je deel, en ook diepe eenzaamheid, met alle gevolgen van dien.

Hoe was dat bij ons toch mogelijk? De vraag blijft me achtervolgen. En toch komt dan ook weer die andere vraag in mij op: waarom ook niet bij ons? Waarom zou het ook bij ons niet kunnen? Dachten we dan werkelijk dat we zoveel beter waren en dus onaantastbaar? Juist dat maakt ons nu zo stil en beschaamd. Die toenmalige onaantastbare positie van de priester heeft dat misbruik inderdaad in de hand gewerkt en vergemakkelijkt. Men weet dat het internaat de plaats bij uitstek was van dergelijk misbruik. Maar het internaat

staat hier symbool voor een bredere voedingsbodem: gesloten milieus met autoritaire gezagsstructuren waar men ongezien zijn gangen kan gaan.

Ik wil met de bedenking die nu volgt helemaal niets relativëren. Misdrijven zijn misdrijven. Maar ik heb soms met het volgende geworsteld. Als het om duidelijk pedofiel gedrag gaat is het, hoe erg ook, eenvoudiger om een oordeel te vormen en de nodige maatregelen te treffen om verdere slachtoffers te vrijwaren en te beschermen. Maar niet elk grensoverschrijdend seksueel gedrag is daartoe te herleiden. Natuurlijk is elk grensoverschrijdend gedrag misbruik. Maar de beoordeling zal anders zijn en ook de te nemen maatregelen voor de toekomst.

In dit verband verwijs ik ook nog naar een ander gegeven waarmee ik werd geconfronteerd. Er is een verschil tussen seksueel misbruik dat verschillende keren of zelfs regelmatig is gebeurd, en een eenmalig feit waarvan blijkt dat het onder bepaalde omstandigheden gebeurd is en waar de gevolgen beperkt zijn. Wat als in dat laatste geval iemand voorwaardelijk veroordeeld is maar ondertussen aan alle gestelde voorwaarden heeft voldaan en de rechtbank oordeelt dat hij een nieuwe benoeming mag krijgen. Dat laatste is in de huidige omstandigheden niet mogelijk en ik heb het dan ook niet gedaan. Heb ik juist gehandeld? Is het mogelijk dat je te rechtvaardig bent? *Summum ius, summa iniuria?* En wat als de dader niet alleen bekent, maar er ook psychisch helemaal onder doorgaat? Van goedkope vergeving kan geen sprake zijn. Het kwaad moet erkend en het lijden ernstig genomen worden. Toch blijft de dader een mens die moet begeleid en geholpen worden.

In september aan het begin van het nieuwe werkjaar heb ik een brief geschreven naar alle pastorale verantwoordelijken van ons bisdom: priesters en diakens, parochie-assistenten en pastoraal werkenden in ziekenhuizen verzorgingsinstellingen en aan de godsdienstleerkrachten. Ik heb hen uitvoerig gesproken over wat ons als kerk te doen staat en wat het betekent niet doof te zijn voor de stem van het lijden. Op het einde van die brief heb ik de aandacht gevestigd op vier zaken die in de loop van dit jaar verder zullen opgevolgd worden.

Ten eerste het gevaar van onaantastbare posities in pastorale verantwoordelijkheden, waarover ik u hierboven al sprak. We moeten in de kerk zoeken naar vormen van meer collegiaal bestuur. Ten tweede is alles wat gebeurd is een oproep voor de kerk tot grote bescheidenheid: alle recht om hoog van de toren te blazen is haar ontnomen. Ten derde de noodzaak om

open en eerlijk over seksualiteit te spreken en de dingen bij hun naam te noemen. Het is niet goed als dit in de taboesfeer blijft. Want dat geeft juist de gelegenheid om ongezien zijn gangen te gaan. Ten vierde een oproep tot waarachtigheid: leven in de waarheid en niet in de leugen of de dubbelheid. Alleen zo kunnen we hopelijk wat vertrouwen herwinnen. Want vertrouwen kun je niet afdwingen. Je moet het verdienen. Tot slot heb ik hun nog dit gezegd. Eén iets mogen we niet denken: was het maar allemaal niet aan de oppervlakte gekomen, dan zou ons veel leed bespaard zijn. Het woord lijden is hier misplaatst. Want was het niet aan de oppervlakte gekomen, dan was het lijden dat die naam verdient gebleven. Er is voor ons, voor de kerk en voor de samenleving maar één mogelijkheid om er komaf mee te maken en er van af te geraken, en dat is dat het inderdaad allemaal aan de oppervlakte komt. Daarom is het goed dat het zo grondig wordt besproken in de kerk en in de samenleving en ook in deze vergadering. Het is op zich al van groot belang om ervoor te zorgen dat dergelijk misbruik in de toekomst zoveel mogelijk kan vermeden worden.

Jozef De Kesel